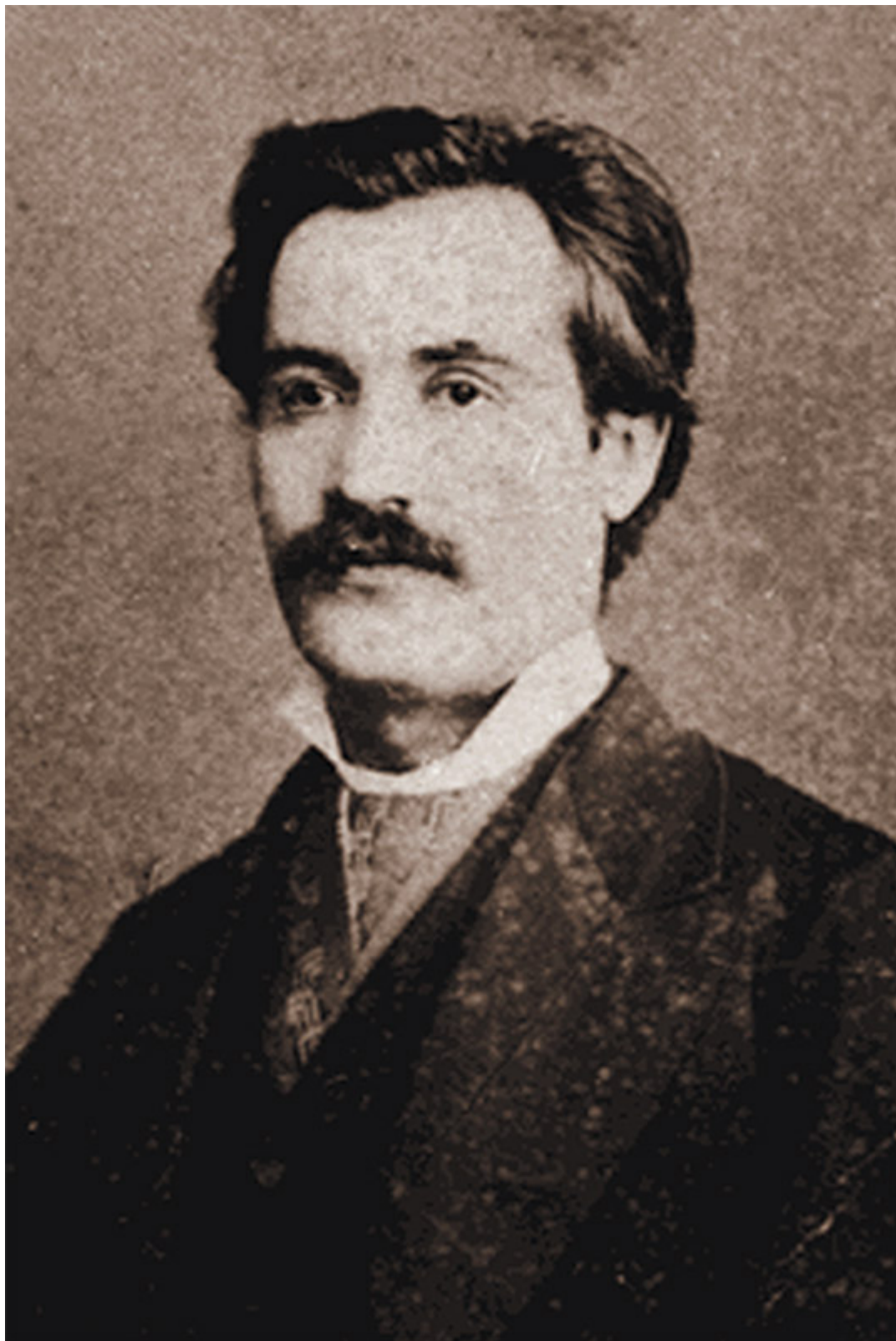

**[„DE CÂTE ORI AM SPUS
PUBLICULUI...”] – de Mihai
Eminescu [26 octombrie 1882]**

De câte ori am spus publicului cititor că societatea anonimă de exploatare a roșiilor nu are nici un fel de principii politice, n-a gândit niciodată asupra reformelor ce le introduce, nu înțelege nici litera, nici importanța lor, ci totul se reduce la un singur lucru, unul, etern același, etern nepreschimbabil: mutrele confiscate ale patrioților de meserie să rămâie la putere.

În Adunare se discută acum un proiect pentru modificarea legii comunale, proiect a cărui întreagă tendență, de sus până jos, e electorală.

Între modificările propuse aflăm următoarele:

Colegiul electoral comunal se compune:

În comunele urbane de alegătorii col. I, II, III și de... delegații colegiului al IV [-lea] pentru Cameră... Ei formează un singur colegiu și aleg prin scrutin de listă... Alegerea delegaților colegiului al IV [-lea] se face conform dispozițiilor legii electorale pentru Cameră.

Aci vedem sufragiul universal al d-lui C. A. Rosetti, cu cunoscuta svârlire a colegiului al IV[-lea] sub epitropia delegațiunii. Amestec straniu de demagogie și despotism!

Dar și mai interesant:

În comunele rurale primarul și ajutorii săi se aleg de consiliul județean (provizoriu de comitetul permanent).

Ceea ce va să zică: se numesc de comitet, recte de prefect.

Ei bine, acești liberali, acești „frați de popor, chica topor” – cum zice Millo în Paraponisitul – propun prin reformă ca colegiul al Iv-lea din orașe, în alegerile comunale bineînțeles, să voteze prin delegațiune, nu direct. Tot în această lege electorală sui generis, fenomenală desigur chiar pentru imperiul moscovit, se zice că primarii și ajutorii de primari din comunele rurale vor fi numiți. Și-apoi să ni se mai

zică că noi suntem reacționari!

Colegiul al IV[-lea] în orașe, care plătește toate dările indirecte, căruia, prin faimoasele și costisitoarele îmbunătățiri a d- alde Cariagdis și a altora de această teapă, i se scumpește pâinea din gură, lumânarea și chibritul, să nu poată zice decât prin delegațiune dacă toate aceste-i convin. Am înțelege, până la un grad oarecare, ca colegiul IV să joace un rol de inferioritate față cu alegerile din Adunare. Interesele ce se discută în Adunări ating o țară; mizeria din Dorohoi ori din Râmnicul – vâlcii nu va fi pricepută de meseriașul din Dealul Spirei; el poate nu-și da seamă de influențele ce se exercită acolo asupra populațiunilor, el nu va putea pricepe problemul economic sau social care s-ar ivi acolo; pentru priceperea acestora se cer poate elemente mai culte, pe cari adesea și din nefericire nici colegiile superioare nu ni le dau. Dar în mahalaua lui, în orașul lui, pe ulița lui chiar, omul să nu poată să judece isprăvile primăriei, să fie pus sub epitropie, să aleagă prin delegațiune, iată ceea ce nu înțelegem, nu zicem din partea oricui, căci am înțelege-o de la guvern autoritar, absolutist, care vrea să le facă oamenilor bine cu de-a sila, n-o înțelegem însă din partea unei Adunări cari se poreclește liberală, a unui guvern ce se pretinde liberal.

Poate în adevăr ca să fie bună o eforie numită în locul unui consiliu ales – dar în acea eforie desigur guvernul, asemenea autoritar, n-ar numi pe Cariagdi, ci ar alege un om cu cunoștințe tehnice, în stare a pricepe lucrările de resort ale municipalității. Un guvern autoritar are a judeca oamenii pur și simplu după aptitudinile lor, certificate prin școală și antecedente, nu după simpatiile sau antipatiile ce le inspiră alegătorilor.

Odată însă pe terenul electoral, odată la discreția simpatiilor ce le poate escita cutare paralic sau cutare vânător de funcție, să și rămânem pe acest teren.

În viața comunală, sub o democrație adevărată și istorică, stă temelul libertății în genere. Omul mic din colegiul al IV[lea], care de restul știe să scrie și să citească tot așa ca onor. Cariagdi, câtă să se intereseze în mod intensiv de afacerile comunei, fie aceea rurală, fie urbană. Acest om mic nu ar putea să aibă sarcina de-a judeca afacerile complicate ale țării, fie în afară, fie înlăuntru, căci se cere aici o putere de combinație care exige studii, studiile cer capital și vreme, lucruri pe care omul mic nu le are.

Dar într-un cât s-atinge de casa, ulița, mahalaua, orașul lui el va dovedi o pricepere mai exactă, și mai clară a lucrurilor decât mulți oameni teoretici.

Altceva s-ar fi putut face demult pentru comune și anume pentru cele rurale: se pot descărca de variile, infinitele servicii cec au să le presta statului. Dar la aceasta nu gândește nimeni, din contra, pe zi ce merge comunele devin mai mult instrumente directe și servile ale administrației centrale. Afacerile comunei stau baltă din cauza poruncilor guvernului, cum zice țăranul, și de la ministru până la notarul de sat toți stau în legătură pentru a aplica iluziile câte se nascocesc de capete ingenioase în aerul mefitic și bolnăvicios al Bucureștilor. Astfel se guvernează din nefericire de zeci de ani și de aceea n-avem nici urmă de autonomie comunală, de aceea atribuțiile organelor comunale, în loc de-a interesa pe oameni și să-i atrage, [î]i respinge; de aceea fiecare primar, ajutor, membru etc. sunt plătiți anume... ca să se intereseze? nu, ca să nu se intereseze de comună.

Oare secretul unei vieți comunale energice și autonome să fie un privilegiu al raselor germanice? Nu tocmai. Vedem un stat vecin, Austria, unde populațiuni de rase foarte deosebite au o viață comunală de model alăturată cu slugărnicia către subprefecți pe care-o au comunele noastre. Și cu toate acestea autoritatea statului e acolo cu mult mai tare și mai concretă decât la noi, unde personajele ce ne administrează, departe de-a fi obiectul stimei cetățenilor, sunt din contra tot ce

societatea consideră ca mai abject și mai de nimic.

Dar unde mai punem una? O modificare a legii comunale imediat înaintea alegerilor. Dar nu se va putea spune că o asemenea reformă ad hoc, imediat înaintea unor alegeri certe, este ticluită anume pentru trebuințele electorale ale actualilor deținători ai demnităților comunale? Că toată reforma e pusă la cale de oamenii interesați în chestie, interesați anume să iasă la viitoarele alegeri? Lucrul e atât de bătător la ochi încât nu ni se pare necesar a mai insista asupra lui. Și-n adevăr, demult se șoptește că variile și costisitoarele nerozii făcute de primăria actuală ar fi inspirând părinților cumularzi ai comunei o frică semnificativă în fața unor eventuale alegeri; de aceea, schimbând legea, deci cu necesitate și rezultatele ei, ar spera să obție de la alegeri ticluite o ratificare mai spontană a onerosului trecut al primăriei.

MIHAI EMINESCU

OPERA POLITICA

1882-1883, 1888-1889

„TIMPUL”, „ROMÂNIA LIBERĂ”, „FÂNTÂNA BLANDUZIEI”

EDIȚIE CRITICĂ ÎNTEMEIATĂ DE P E R P E S S I C I U S

EDIȚIE CRITICĂ ÎNGRIJITĂ DE MUZEUL LITERATURII ROMÂNE

Coordonator DIMITRIE VATAMANIUC

Editura Academiei RSR, 1985-1989

Vol XIII

Mihai-Eminescu.Ro